

HANDLINGSPROGRAM OLYCKSFÖREBYGGANDE VERKSAMHET 2017-2019

Innehåll

Avgränsningar för Handlingsprogram Olycksförebyggande arbete Gislaveds och Gnosjö kommuner...	3
Organisation och arbetssätt	3
Arbetssätt med handlingsprogram.....	3
Uppföljning och utvärdering.....	4
Fakta om kommunerna(2015 års siffror)	4
BRANDSÄKERHET – ansvarig förvaltning för hela temat Räddningstjänsten.....	5
TRAFIKSÄKERHET – ansvarig förvaltning för hela temat Gislaved – Tekniska förvaltningen, Gnosjö- Teknik och fritid	6
VATTENSÄKERHET	7
PSYKISK OHÄLSA	8
HEMSÄKERHET	10
TRYGGHET OCH SAMHÄLLSSKYDD	11
VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM	12

Inledning

Lagen om skydd och olyckor (LSO) anger att ett handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet ska upprättas och antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod.

Detta program är framtaget för både Gislaveds och Gnosjö kommuner.

Programperioden är 2017-2019.

Avgränsningar för Handlingsprogram Olycksförebyggande arbete Gislaveds och Gnosjö kommuner

Handlingsprogram för olycksförebyggande arbete ska endast redovisa de risker som kan leda till en räddningsinsats men Gislaveds och Gnosjö räddningstjänst har valt att även ta med andra typer av olyckor. Det finns olyckor eller allvarliga samhällsstörningar som drabbar den enskilde mycket allvarligt och ett väl fungerande förebyggande arbete kan i bästa fall helt ta bort denna risk eller åtminstone minska konsekvenserna av händelsen.

Organisation och arbetssätt

Samtliga verksamheter har ett ansvar att bedriva ett olycksförebyggande arbete utifrån sitt verksamhetsområde. Samtliga arbetsplatser med mer än fem anställda ska bedriva systematiskt brandskyddsarbete. Räddningstjänsten har ett särskilt ansvar för att utbilda all heltidsanställd kommunal personal vart fjärde år i brandkunskap och hjärt- och lungräddning både i Gislaveds och Gnosjö kommuner. Även föreskoleklasser, årskurs två, årskurs fem och årskurs åtta i båda kommunerna utbildas i brandkunskap.

Räddningstjänsten har även ansvar för tillsyn med avseende på farlig verksamhet. Särskild tillsynsplan finns för tillståndspliktiga verksamheter.

Räddningstjänsten arbetar med olycksutredningar och tar även del av kunskaper från andra olyckor som inträffar – erfarenheter och kunskaper tas sedan med i det förebyggande arbetet och sprids i organisationen via utbildningar och övningar.

Räddningstjänsten upprätthåller även kompetens för tillsyn mot objekt i kommunerna som klassas som farlig verksamhet enligt LSO 2 kap. 4 § och som Sevesoobjekt¹ enligt Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Kompetensen upprätthålls med brandingenjörskompetens samt fortbildningar inom Sevesoområdet. Kommunerna ansvarar även enligt lag för plan för räddningsinsatser mot objekt i högre kravnivån samt information till allmänheten för både den högre och den lägre kravnivån.

Arbetssätt med handlingsprogram

Nedanstående temaområden omfattas av handlingsprogram för olycksförebyggande arbete. Inom varje tema finns ett långsiktigt mål med förslag på inriktning under den kommande programperioden. Varje tema är uppdelat i delteman som antingen har en förvaltning som har hela temaansvaret eller så är det olika förvaltningar som har ansvar för olika delteman.

¹ Seveso

Ansvar för ett tema eller deltema innebär att det är förvaltningens ansvar att tillsammans med berörda aktörer arbeta fram konkreta åtgärder, en så kallad aktivitetsplan och i övrigt samverka med de aktörer som arbetar/kan tänkas arbeta inom temat/deltemat.

Temaområdesansvariga ansvarar för den årliga uppföljningen. Sammankallande för den totala uppföljningen är räddningstjänsten.

Detta handlingsprogram kommer inte att detaljstyra på vilket sätt arbetet ska ske utan ger en målbild och anger vilken inriktning arbetet ska ha under programperioden. Syftet är att ge förvaltningarna större frihet att själva utveckla nya arbetsmetoder och aktiviteter för att uppnå målen.

Handlingsprogrammet omfattar endast det som ligger utöver gällande lag. Finns det speciallagstiftningar är det respektive förvaltnings ansvar att bevaka dessa.

Uppföljning och utvärdering

Årlig uppföljning ska ske för varje temaområde. Utsedd förvaltning ansvarar för denna uppföljning och redovisar till kommunstyrelsen i respektive kommun. I slutet av programperioden ska en utvärdering och redovisning av uppnådda resultat genomföras och redovisas för kommunstyrelsen i respektive kommun.

Fakta om kommunerna (2015 års siffror)

Kommun	Gislaveds kommun	Gnosjö kommun
Antal invånare	28 737 inv.	9 514 inv.
Antal tätorter	8	7
	<i>Gislaved tätort 9 951 inv.</i>	<i>Gnosjö 4 440 inv.</i>
	<i>Anderstorp tätort 4 942 inv.</i>	<i>Hillerstorp 1 707 inv.</i>
	<i>Smålandsstenars tätort 4 454 inv.</i>	<i>Nissafors 280 inv.</i>
	<i>Hestra tätort 1 301 inv.</i>	<i>Åsenhöga 206 inv.</i>
	<i>Reftele tätort 1 229 inv.</i>	
	<i>Burseryds tätort 801 inv.</i>	<i>Lanna, del av 5 inv.</i>
	<i>Skeppshults tätort 333 inv.</i>	<i>Törestorp 202 inv.</i>
	<i>Broaryds tätort 297 inv.</i>	<i>Kulltorp 334 inv.</i>
	<i>Utanför tätort/okänd 5 429 inv</i>	<i>Utanför tätort/okänd 2 335 inv.</i>
Demografi	Befolkningsstrukturen i Gislaved kommun följer rätt väl strukturen för riket. En liten högre andel barn och ungdomar, 7-19 år. En liten lägre andel i arbetsför ålder, 20-44 år och åldersgruppen 65-79 år. Andelen 45-64 ligger lite över riket liksom andelen 80 – äldre.	Befolkningsstrukturen i Gnosjö kommun följer rätt väl strukturen för riket. En liten högre andel barn och ungdomar, 0-19 år, och en liten lägre andel i arbetsför ålder, 20-64 år. Andelen 65-äldre motsvarar andelen för riket.
Socioekonomisk beskrivning	Av Gislaveds befolkning är 20 % utrikes födda (riket 14,5 %). Utbildningsnivån är låg. Förgymnasial utbildning 21 % (riket 12 %) Gymnasial utbildning 56 % (riket 46 %) Eftergymnasial utbildning 21 % (riket 40 %) Förvärvsarbetar gör 78,5 % (riket 77 %) och medelinkomsten är 276 000 kr	Av Gnosjös befolkning är 24 % utrikes födda (riket 14,5 %). Utbildningsnivån är låg: Förgymnasial utbildning: 24 % (riket 12 %) Gymnasial utbildning 53 % (riket 46 %) Eftergymnasial utbildning: 20 % (riket 40 %) Förvärvsarbetar gör 82 % (riket 77 %) och medelinkomsten är 282 000 kronor (riket 282 860 kronor).

	(riket 282 860 kr)	
Särskilda riskobjekt		High Chaparral – en av södra Sveriges större nöjesanläggningar finns i kommunen. Många människor samlade under sommarsäsong.

BRANDSÄKERHET – ansvarig förvaltning för hela temat Räddningstjänsten

<p>Gemensam riskbild</p> <p>Industribränder Gislaved och Gnosjö präglas av industriverksamhet, i stor som mindre skala. Plastindustri, metallbearbetning tillsammans med annan tillverknings- och bearbetningsindustri utgör en central del av företagsamheten. I kommunerna finns det väsentligt högre industritäthet än riket i övrigt. Kommunerna har cirka tre gånger så hög andel av brand i industri jämfört med riket i snitt.</p> <p>Bostadsbränder En befolkningsgrupp som är överrepresenterad i dödsbränderna är äldre som bor hemma. Med en allt jämnt ökad äldre befolkningsstruktur och en trend med fler äldre som bor hemma längre ökar risken för dödsbränder. Både ålderdom och sjukdom medför att möjligheterna för den enskilde att sätta sig i säkerhet vid brand eller hantera en brand minskar. En högre andel nyanlända och personer från andra etniska kulturer där brandkunskapen ofta är sämre riskerar att medföra en högre risk för bostadsbränder. En ökande andel personer med hörselnedsättningar ställer högre krav på brandvarnare och synnedsättning ställer ökade krav på utrymnings skyltar mm. Personer med funktionshinder ställer även större krav vid utrymningar.</p> <p>Brand i övriga byggnader (t ex skolor, fritidsanläggningar, kyrkor, lador mm) Allt fler byggnader merutnyttjas för olika typer av aktiviteter vilket medför att fler människor vistas i dessa lokaler. Detta ställer högre krav på brandskyddet och arrangörerna av aktiviteterna. Även den enskilde måste öka sin egen kunskap kring brandskydd.</p> <p>Brand i skog/mark Ett torrare och mer blåsig klimat ökar riskerna för brand i skog och mark. Även ett ökat friluftsliv ökar riskerna för skogsbränder. Ökat skogsbruk riskerar även att medföra skogsbränder.</p>	
<p>Gislaved Underlaget för personer som vårdas minst ett dygn på grund av brand är lågt men kan uppskattas till mellan fem och tio av kommunens invånare per år. Antalet bränder i skog och mark har ökat de senaste åren.</p>	<p>Gnosjö Underlaget för personer som vårdas minst ett dygn på grund av brand är lågt men kan uppskattas till mellan två till tre av kommunens invånare per år. Antalet bränder i skog och mark har ökat de senaste åren.</p>

Långsiktig målsättning: Ingen människa ska omkomma eller skadas svårt till följd av brand. Egendom och miljö ska skyddas mot brandskador. Antalet bränder ska minska. Antalet döda och svårt skadade vid bränder i bostadsmiljö ska minska med minst en tredjedel till år 2020. Medvetenheten om brandrisker och hur man ska agera i händelse av brand ska öka hos allmänheten. Andelen fungerande brandvarnare och brandskyddsutrustning i bostäder ska öka.

Inriktning: Under programperioden ska fokus läggas på att förebygga bostadsbränder hos äldre, industribränder samt öka brandkunskapsnivån hos äldre och nyanlända.

Kritiska indikatorer:

Antal omkomna i bostadsbränder
Antal svårt skadade i bostadsbränder

Övriga indikatorer

Indikator	Nationella mål	Motiv och datainsamling
Förekomst av fungerande brandvarnare	År 2022 ska 95 % av hushållen ha fungerande brandvarnare. Andel av bostadsbränder där brandvarnare utlösts ska öka med 20 %-enheter från 2016 till 2020.	2 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO. SRVFS 2007:1 Räddningsverkets allmänna råd och kommentarer om brandvarnare i bostäder. Enligt Jaldell (2011) är det samhällsekonomiskt lönsamt med en höjd andel brandvarnare och handbrandsläckare i alla typer av bostäder. Sedan Boverkets byggregler, BFS 1993:57 med ändringar t.o.m. BFS 1998:38, och efterföljande versioner ska nybyggda bostäder förses med anordning för tidig upptäckt och varning i händelse av brand. För bostäder bör det vara brandvarnare. Proposition 2002/03:119, s. 34 "Det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs". Proposition 2013/14:144, s. 53-54 "Regeringen anser att arbetet enligt den nationella strategin för att stärka brandskyddet genom stöd till enskilda bör fortsätta". Datainsamling Via enkäter vart tredje/fjärde år och/eller kontinuerligt via insatsrapporten.
Förekomst av släckredskap	År 2022 ska 75 % av hushållen ha tillgång till handbrandsläckare	
Agerande vid brand i bostad		
Antal utvecklade bostadsbränder	Till år 2020 ska det ske en minskning av antalet utvecklade bostadsbränder med minst 20 % baserat på genomsnittet 2008-2010 och gälla för åren 2018-2020.	
Antal omkomna i bostadsbränder	Till år 2020 ska det ske en minskning med minst en tredjedel döda i bränder baserat på genomsnittet 2008-2010 och gälla för åren 2018-2020.	
Antal svårt skadade vid bostadsbränder		
Kostnad för egendomsskador vid bostadsbränder		
Andel bostäder med eldstäder med brister i brandskyddet		
Andel kommuner med utvecklat samarbete för att förebygga bostadsbränder		

TRAFIKSÄKERHET – ansvarig förvaltning för hela temat Gislaved – Tekniska förvaltningen, Gnosjö-Teknik och fritid

Gemensam riskbild:

Fordonstrafik

Riksvägarna 26 och 27, länsvägarna 151, 152 och 153 samt länsväg 604 utgör viktiga delar i infrastrukturen eftersom transporter med lastbil är dominerande. På dessa vägar transporteras dessutom en stor mängd gods varje år. Kommunerna korsas av Kust-till-Kustbanan i den norra delen och i den södra delen finns järnvägsförbindelse med Halmstad och Värnamo. På dessa järnvägssträckor förekommer såväl persontransporter som farligt godstransporter. Flera allvarliga trafikolyckor har skett i samband med att föraren pratat i mobiltelefonen. Statistik från Transportstyrelsen visar att mobilen är inblandad i 85 % av olyckorna där fotgängare och cyklister skadats för att de distraherats.

År 2016 indikerar att bli ett dystert år då antalet olyckor med vilt på vägarna beräknas nå över 50 .000. Redan efter årets tre första månader har det anmälts nästan 1 700 fler olyckor än under samma period förra året, och fram till 28 april uppgår antalet till drygt 13 300 olyckor. Personstatistiken över antalet döda i viltolyckor visar också på en markant ökning. Från att ha legat relativt stilla på fem döda årligen under en tioårsperiod steg siffran till elva döda år 2015.

Cyklister

Under åren 2007–2012 har 153 cyklister omkommit och fler än 44 000 skadat sig så illa i trafiken att de uppsökt akut sjukvård. Av de skadade cyklister har 8 400 skadats allvarligt och 1 100 mycket allvarligt. Knappt hälften av de allvarliga skadorna är på armar och axlar. Ungefär 90 % av alla olyckor där cyklister får en allvarlig skada sker i tätort. Åtta av tio har skadats i en singelolycka, lite drygt var tionde i en kollision med motorfordon. Av de dödade cyklister har 69 % dött i kollision med motorfordon, vanligtvis en personbil. En ökande risk är att cyklister i allt högre utsträckning tittar i sin telefon samtidigt som man cyklar och inte har koll på sin omgivning.

Gångtrafikanter

De senaste tio åren har minst 650 gångtrafikanter skadats så allvarligt att de behövt akutsjukvård. Det går inte i dag säga om olyckorna ökar eller inte eftersom jämförbar statistik inte finns över en längre tidsperiod. En ökande risk är att gående i allt högre utsträckning tittar i sin telefon samtidigt som man går och inte har koll på sin omgivning. Flera olyckor med gående, cyklister och fordon har skett där någon av de inblandade tittat ner på sin telefon.

<p>Gislaved: I genomsnitt vårdas varje år ca 50 av kommunens invånare på sjukhus minst ett dygn till följd av trafikolyckor. Under 2016 har totalt 169 viltolyckor skett i Gislaved. Flest var med rådjur 141 st., 21 st. med älg och sex med vildsvin.</p>	<p>Gnosjö: I genomsnitt vårdas varje år 10-15 av kommunens invånare på sjukhus minst ett dygn till följd av trafikolyckor. Under 2016 har totalt 70 viltolyckor skett i Gnosjö. Flest var med rådjur (62 st.) och åtta med älg.</p>
--	--

Långsiktig målsättning: Antalet trafikolyckor ska fortlöpande minska. Ingen människa ska omkomma eller skadas svårt till följd av en trafikolycka. Det ska vara säkert att gå, cykla och köra moped i Gislaveds och Gnosjö kommuner.

Inriktning: Under programperioden ska inriktningen vara att öka informations spridning kring faran att använda mobiltelefon i samband med fordonskörning, cykling och gång, samt vikten av att använda hjälm för alla cyklister och mopedister.

Kritiska indikatorer

Antal omkomna i trafiken

Antal allvarlig skadade i trafiken

Övriga indikatorer:

Indikator (nationellt framtagna)	Nationella mål år 2020
Antal omkomna i trafiken	220
Antal allvarligt skadade i trafiken	4 000
Andel trafikarbete inom hastighetsgräns, statligt vägnät	80 %
Andel trafikarbete inom hastighetsgräns, kommunalt vägnät	80 %
Andel trafikarbete med nyktra förare	99,90 %
Andel bältade i framsätet i personbil	99 %
Andel cyklister med hjälm	70 %
Andel mopedister med rätt använd hjälm	99 %
Andel personbilar i nybilförsäljningen med högsta Euro NCAP-klass	80 %
Andel säkra MC (ABS)	70 %
Andel trafikarbete på vägar med över 80 km/h och fysisk mötesseparering	75 %
Andel säkra gång-, cykel- och mopedpassager på kommunalt huvudnät för bil	Inte definierat
Andel av kommuner med god kvalitet på underhåll av gång- och cykelvägar	70 %

VATTENSÄKERHET

Gemensam riskbild:

Båttrafik-ansvarig förvaltning: Gislaved –Tekniska förvaltningen, Gnosjö-Teknik och fritid (KS)

Under år 2015 omkom 30 personer i fritidsbåtsolyckor i Sverige.²

Badsäkerhet- ansvarig förvaltning: Gislaved -Fritidsförvaltningen, Gnosjö-Teknik och fritid (KS)

I Sverige omkommer ca 150–250 personer om året i drunkningar varav ca 100 i olyckor. Inberäknat våld och suicid omkommer drygt 250 människor varje år i drunkningsrelaterade händelser. Trenden är svagt nedåtgående. Det är fler män än kvinnor som drunknar och äldre män är särskilt utsatta. För barn mellan ett och sex år är drunkning en av de vanligaste dödsolyckorna. De flesta som drabbas bor i tätbefolkade områden. Fler människor drunknar en varm sommar än en kall. Drunkning är ofta associerat med alkoholkonsumtion. Utöver dödsfallen inträffar också årligen ca 100 drunkningstillbud som resulterar i vård. Samhällskostnaderna för olyckorna uppgick år 2005 till 0,7 miljarder kronor. Omkring 4,7 miljarder kronor läggs på förebyggande åtgärder varje år. Risken för drunkningsolyckor ökar p.g.a. en högre andel nyanlända som inte kan simma.

² Siffran är preliminär eftersom inte riktigt alla uppgifter från polisen kommit in ännu. Det gäller framför allt ett obduktionsresultat som kan visa att ett dödsfall kan ha orsakats av sjukdom och inte av en olycka. En person saknas och har pga. osäkerhet om orsak inte tagits med i denna statistik. I ett par fall kan sjukdom varit ursprunglig orsak till dödsfallen även om dödsorsaken var drunkning. Tills vidare har dessa båda fall tagits med i statistiken

Issäkerhet- ansvarig förvaltning: Gislaved- Fritidsförvaltningen, Gnosjö-Teknik och fritid (KS)	
Närheten till naturen lockar många turister och sommarboende varje år. Här finns ett stort antal sjöar och vattendrag, där Nissan och Bolmen är bland de mest kända. Drunkningstillbud med omkomna är sällsynta.	
Gislaved: Det finns 338 sjöar i kommunen där Bolmen är den största med goda möjligheter till både båtliv, bad och fiske.	Gnosjö: Det finns 111 sjöar i kommunen med goda möjligheter till både båtliv, bad och fiske.

Långsiktig målsättning: Ingen människa ska omkomma eller skadas svårt till följd av drunkning eller annan vatten-/isrelaterad olycka i Gislaveds och Gnosjö kommuner.

Inriktning: Under programperioden ska fokus läggas på att säkerställa tillgänglig livräddningsutrustning samt öka simkunnigheten bland nyanlända i Gislaveds och Gnosjö kommuner.

Kritiska indikatorer:

Antalet döda i vattenrelaterade olyckor

Antalet allvarligt skadade i vattenrelaterade olyckor

Övriga indikatorer:

Indikator	Nationella mål	Motiv
Simkunniga elever i årskurs k 6		Arbetsmiljölagen, AML, (SFS 1977:1160) -regler om skyldigheter för arbetsgivare och andra skyddsansvariga att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Drunkningsrisker för personalen ska förebyggas. Omfattar skolelever under skoltid, men inte på fritids eller inom förskola. Barnens risker utgör dock en försämrad arbetsmiljö för personalen. Vid byggnadsarbeten ska en arbetsmiljöplan upprättas med beskrivning av riskreducerande åtgärder mot drunkning. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS) - krav för livräddare, dykare, hamnarbetare och andra som arbetar vid vatten. Lagen om skydd mot olyckor, LSO, (SFS 2003:778) - ägare eller nyttjanderätts-havare till byggnader eller andra anläggningar i skälig omfattning ska hålla utrustning för att rädda liv. Vad som är skälig omfattning finns beskrivet i SRVFS 2007:5, Statens Räddningsverks allmänna råd och kommentarer om utrustning för vattenlivräddning vid hamnar, kajer, badplatser och liknande vattennära anläggningar. Ordninglagen, OL (SFS 1993:1617) -brunnar, bassänger och liknande anläggningar ska förses med de säkerhetsanordningar som behövs. Risker för barnolycksfall ska särskilt beaktas. Gäller fasta anläggningar och inbegriper t.ex. inte flyttbara pooler. Polismyndigheten har beslutanderätt.
Båtolyckor	Regeringen: antalet omkomna fortlöpande minskar och att allvarligt skadade halveras från år 2007 till år 2020 . Transportstyrelsen: minska antalet omkomna i fritidsbåtolyckor till från cirka 35 personer till 25 personer.	
Isrelaterade olyckor		
Livbojar på kommunala badplatser		
Nedladdade APP för livbojar		
Platser där godkänd livräddningsutrustning finns		

PSYKISK OHÄLSA

Gemensam riskbild:

Suicid- ansvarig förvaltning Gislaved -Socialförvaltningen, Gnosjö – Socialförvaltningen (KS)

Kommunerna har var för sig i genomsnitt ungefär fem till sju konstaterade suicid/år, det förändras mycket från år till år. Till detta ska läggas suicidförsök som inte fullbordas, mörkertalet kan vara stort. Av alla som tog sitt liv år 2014 var 27 % 65 år eller äldre. Det är vanligare att män över 65 år (ofta med enbart grundskola eller gymnasieskola som högsta utbildningsnivå) tar sitt liv än kvinnor över 65 år. Sambandet mellan utbildningsnivå och andel självmord (hög utbildningsnivå innebär minskad risk för självmord) har varit relativt konstant under de senaste 20 åren.

Självskada- ansvarig förvaltning Gislaved – Barn- och utbildningsförvaltningen, Gnosjö Kultur- och utbildningsförvaltningen-

Psykisk ohälsa, självska debeteende och ätstörningar bland barn och unga har uppmärksammats alltmer under senare år i Sverige, problemen är både omfattande och oroväckande. Detta har avspeglats hos bland annat BRIS som märkt en markant ökning av samtal kring detta. I en studie från år 2012 uppger många barn/ungdomar sig vara deprimerade, lida av ångest, stress, sömnproblem, ätstörningar och allt för många berättar om hur de skadar sig

själva på olika vis. Genomgående hos barnen och ungdomarna är att problemen grundar sig i den ensamhet de befinner sig i. Många bär på stora hemligheter och mycket smärta alldeles själva och har svårt att lita på vuxenvärlden och känner sig svikna. Oroväckande många upplever stor hjälplöshet och uppgivenhet varför självska debeteende och självmordstankar ligger nära till hands. Det finns även en ökad risk finns för att detta kanaliseras på andra sätt t.ex. genom att bränna bilar, anlägga bränder, annan skadegörelse m.m.

Hot och våld- ansvarig förvaltning Gislaved -Kommunstyrelsekontoret, Gnosjö-Socialförvaltningen (SK)

Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) utsattes 2,5 % av männen för misshandel år 2014, en siffra som har minskat sedan år 2007. Samma år utsattes 1,6 % av kvinnorna för misshandel. Den största riskgruppen är unga män mellan 16-24 år. Skillnaderna i åldersgrupperna är stora. Bland 16 - 24-åringar utsätts ungefär 20 % för våld eller hot. Andelen minskar sedan successivt till någon enstaka procent bland personer över 65 år.

Den vanligaste formen av våld eller hot sker i en arbetssituation. Den typiska situationen är att en kvinna i sin yrkesroll blir utsatt för ett angrepp av en eller flera män (290 000 fall eller 60 %). Yrkesgrupper som har direktkontakt med människor är i en utsatt position, exempelvis poliser, väktare, sjukvårdspersonal, socialassistenter och andra grupper inom sociala verksamheten. En ökande risk är hot om våld mot politiker, här är mörkertalet stort eftersom många väljer att inte berätta utan istället väljer att sluta med sitt politiska uppdrag. Detta kan innebära en ökad risk mot demokratin.

Män är i betydligt större utsträckning än kvinnor drabbade av våld eller hot i offentligt miljö. Ofta handlar våld i offentlig miljö om så kallade nöjesrelaterade misshandelsbrott och oftast är unga män både gärningsperson och offer.

Enligt BRÅ var gärningspersonen närstående i 16 % av alla misshandelsfall år 2014, mer information finns under rubrik "hemsäkerhet".

Gislaved:

Psykiskt välbefinnande

Det nedsatta psykiska välbefinnandet har ökat bland kvinnor mellan åren 2009-2014 och minskat hos män mellan åren 2008-2012.³ Sjukfallen på grund av psykisk ohälsa ökar både hos kvinnor och hos män, men är störst bland kvinnor (utgör 73 % av ökningen).⁴ Psykisk ohälsa bland unga är ett växande problem, särskilt bland unga tjejer.⁵

Suicid

Mellan åren 2010-2014 utmärks män i åldersgruppen 75 år och äldre. Här ligger siffran på 7,5 suicid/ 10 000 inv. Denna siffra är den högsta länssiffran. Jönköpings län ligger på 2,6 suicid/10 000 inv. för denna åldersgrupp.

Gnosjö:

Suicid

Mellan åren 2010-2014 utmärks män i åldrarna 25-44 år samt i 45-64 år. Här ligger siffrorna på 5,1 resp. 4,5 suicid/10 000 inv. Kvinnor i åldern 25-44 år märks också med en suicidnivå på 4,9 suicid/ 10 000 inv. Dessa siffror ligger klart över länets siffror.

Långsiktig målsättning:

Antalet suicider ska minska i alla åldrar. Ingen person ska utsättas för hot om våld och/eller våld i Gislaveds och Gnosjö kommuner. Antalet personer med självska debeteende ska minskas.

Inriktning: Under programperioden ska fokus läggas på att minska andelen suicid bland äldre i Gislaveds kommun och bland kvinnor i Gnosjö kommun. En kartläggning av förekomsten av hot om våld bör genomföras bland kommunernas förtroendevalda.

Kritiska indikatorer:

Antalet döda till följd av psykisk ohälsa

³ KOLADA

⁴ Försäkringskassans statistik, 06. år2016.

⁵ Folkhälsoenkät UNG, Region Jönköpings län, år 2016

Antalet allvarliga skadade till följd av psykisk ohälsa

Övriga indikatorer:

Andel suicid/10 000 inv.
Antalet polisanmälda hot om våld/våld

HEMSÄKERHET

Gemensam riskbild:

Fallprevention - ansvarig förvaltning Gislaved -Socialförvaltningen, Gnosjö – Socialförvaltningen (KS)

I Sverige vårdas över 70 000 personer/år på sjukhus på grund av fallolyckor. Av dessa är 18 000 höftfrakturer och övervägande andelen av de drabbade är äldre.

Våld i nära relation- ansvarig förvaltning Gislaved – Socialförvaltningen, Gnosjö – Socialförvaltningen (KS)

Våld i nära relation omfattar psykiskt, fysiskt, sexuellt våld eller hot om våld och kan förekomma inom alla former av nära relationer. Våld i nära relationer är ett samhällsproblem som orsakar stort lidande för de som drabbas och stora ekonomiska konsekvenser för samhället. Ett av tio barn utsätts för eller bevittnar våld i nära relation. En kartläggning från år 2014 (BRÅ) visar att det är ungefär lika stora andelar kvinnor och män (7,0 % respektive 6,7 %) som uppger att de under år 2012 blev utsatta för någon typ av psykiskt eller fysiskt våld av en aktuell eller tidigare partner minst en gång. Däremot är det vanligare att kvinnor uppger att de blev utsatta upprepade gånger. Det är också betydligt vanligare att kvinnor blir utsatta för grov misshandel som leder till behov av sjukvård. Mörkertalet är stort eftersom få polisanmäler. En dubbel problematik uppstår för personer där hedersproblematik ingår, människor med utländsk bakgrund som inte kan språket, äldre, funktionshindrade, HBTQ⁶-personer samt män som utsätts för våld i nära relationer.

Gislaved:

Fall

I genomsnitt vårdas varje år närmare 200 av kommunens invånare på sjukhus minst ett dygn på grund av fallskada.

Våld i nära relationer

Det anmäldes 49 brott av typen våld i nära relationer under år 2015 vilket motsvarar 15 % av de totala våldsbrotten.

Gnosjö:

Fallskador

I genomsnitt vårdas varje år närmare 60 av kommunens invånare på sjukhus minst ett dygn på grund av fallskada.

Våld i nära relationer

Det anmäldes 26 brott av typen våld i nära relationer under år 2015 vilket motsvarar drygt 19 % av de totala våldsbrotten. Detta är en ökning jämfört med föregående år.

Långsiktig målsättning: Fallskadorna ska minska bland invånarna i Gislaveds och Gnosjö kommuner. Våld i nära relationer är ett samhällsproblem vars förekommande (inte antal anmälningar i första hand) som ska minska i kommunerna. En viktig förutsättning för att det ska ske är att anmälningsbenägenheten ökar och därmed skulle mörkertalet som finns minska.

Inriktning: Under programperioden ska inriktningen inom fall vara att arbeta med tidig bedömning av riskfaktorer för fallolyckor i hemmet och åtgärda dem. Fokus ska ligga på äldre. Inom våld i nära relation ska inriktningen vara att stärka förebyggande insatser som riktar sig till den breda allmänheten men med ett särskilt fokus på unga och aktuella personalgrupper.

Kritiska indikatorer:

Antalet döda till följd av fall eller våld i nära relation

⁶ HBTQ – homo, bi, trans och queere

Antalet allvarligt skadade till följd av fall eller våld i nära relation

Övriga indikatorer:

Antal	
Personer vårdade i slutenvård, Båda könen, Fallolycka	Socialstyrelsen
Anmälda brott av typen våld i nära relation.	
Kvalitativ undersökning kring personalens kunskap i frågan.	

TRYGGHET OCH SAMHÄLLSSKYDD

Gemensam riskbild:

Riskhänsyn i fysisk planering- ansvarig förvaltning Gislaved -Räddningstjänsten, Gnosjö – Samhällsbyggnadskontoret

Ett stort behov av fler bostäder ställer krav på billiga och snabba byggnationer. Detta kan leda till att allt fler bostadshus byggs i trä. Detta ökar risken för bränder.

Naturolyckor och klimatpåverkan- ansvarig förvaltning Gislaved - Kommunstyrelseförvaltningen-, Gnosjö – Samhällsbyggnadskontoret

De senaste åren har kraftiga regn och stormar drabbat delar av Jönköpings län. Översvämningar och elbortfall har bland annat varit konsekvenserna.

I Jönköpings län förväntas framtida klimatförändringar ge ökade temperaturer och förändrad nederbördsbild. Enligt SMHI:s klimatscenario för Jönköpings län⁷ så kan de sydvästra länsdelarna i ett långsiktigt perspektiv förvänta sig en ökad årsmedeltemperatur på 3-5 grader och ökad årsmedelnederbörd med 10-20 % med blötare vintrar och torrare somrar. Vattenflödena kommer att öka under vintern men med längre lågflödesperioder under sommar och höst. Risken för högflödesepisoder som kan medföra översvämningar ökar markant i de sydvästligaste delarna av Gislaveds kommun medan riskerna bedöms som oförändrade eller minskande i de norra delarna av Gislaveds och Gnosjö kommuner. Redan idag kan förändringar i form av viss ökning av temperatur och nederbörd ses.

Konsekvenser av klimatförändringar är många och skiftande. Långvariga värmeböljor kan ge allvarliga hälsoeffekter i riskgrupper, långa torrperioder medför ökad skogsbrandrisk, skyfall och höga flöden kan ge översvämningar och ras och frånvaro av tjälad mark kan orsaka ökad trädfällning vid stormar är några exempel på konsekvenser av klimatförändringar.

Det förebyggande arbetet genom samhällsplanering, i tekniska åtgärder och i beredskap är angeläget för att minska effekterna av natur- och klimatrelaterade olyckor. Grunden till detta är att ha god kunskap om naturförutsättningar, känsliga verksamheter och riskområden.

Social oro- ansvarig förvaltning Gislaved –Kommunstyrelseförvaltningen, Gnosjö – Socialförvaltningen (KS)

Livsvillkoren skiljer sig bland olika grupper i samhället beroende på exempelvis kön, sexuell läggning, ålder, etnicitet och utbildningsbakgrund. Samtidig har klyftorna de senaste årtiondena ökat i Gislaved och Gnosjö kommuner. Som en effekt av detta finns en förhöjd risk med missbruk och socialt svåra förhållanden. I ett samhälle med social obalans finns det en risk att situationen kan övergå till social oro. Socioekonomiska områden bör kartläggas.

Höjd beredskap- ansvarig förvaltning Gislaved - Räddningstjänsten-, Gnosjö – Räddningstjänsten

I händelse av allvarliga incidenter och hot mot Sveriges säkerhet och nationella intressen kan regeringen fatta beslut om höjd beredskap. Är Sverige i krig råder högsta beredskap.

Målet för det civila försvaret ska vara att:

- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- värna civilbefolkningen och
- bidra till Forsvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Det civila försvaret ska stödja och samverka med det militära försvaret för att kunna motstå ett väpnat angrepp, hantera samhällskonsekvenser och upprätthålla samhällsviktig verksamhet samt kunna bidra till att återuppbygga och återställa samhällets funktionalitet efter ett sådant angrepp.

Farlig verksamhet- ansvarig förvaltning Gislaved - Räddningstjänsten-, Gnosjö – Räddningstjänsten

Vid vissa anläggningar bedrivs verksamhet som innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor

⁷ SMHI Klimatologi nr 25, 2015

eller miljön. Sådana anläggningar omfattas av skyldigheterna i 2 kap. 4§ i lagen om skydd mot olyckor. Vid de anläggningar som omfattas krävs en skälig beredskap som kompletterar kommunens beredskap för räddningsinsats. Ägaren eller verksamhetsutövaren kan också behöva vidta andra nödvändiga åtgärder för att hindra eller begränsa allvarliga skador.

Beredskapen vid anläggningen och i kommunen syftar till att kunna utföra effektiva räddningsinsatser vid en olycka inom den farliga verksamheten.

Som underlag till beredskapen ska en analys av riskerna för olyckor som kan orsaka allvarliga skador utföras av verksamhetsutövaren. Bestämmelserna om beredskap och analys av riskerna med mera finns i 2 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor.

I lagen och förordningen om skydd mot olyckor finns även vissa följdbestämmelser om varning samt underrättelse och information till vissa myndigheter vid olycka eller överhängande fara för olycka.

Gislaved:

I Gislaveds kommun finns två industrier med så kallad farlig verksamhet enligt LSO: Recticel AB och Plating On Plastic AB. För Recticel AB finns planer för räddningsinsats framtagna i enlighet med Lagen (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Gnosjö:

I Gnosjö kommun finns två industrier med så kallad farlig verksamhet enligt LSO: Svenska Schlötter AB och Proton Finishing. För Schlötter AB finns planer för räddningsinsats framtagna i enlighet med Lagen (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Långsiktig målsättning:

Att minska sårbarheten för natur- och klimatrelaterade olyckor.

Inriktning: Under programperioden ska fokus läggas på att öka det förebyggande arbetet för natur- och klimatrelaterade olyckor genom fördjupade kunskapsunderlag, tekniska förebyggande åtgärder och förstärkning av beredskap

Kritiska indikatorer:

Antalet döda till följd av farlig verksamhet
Antalet allvarligt skadade till följd av social oro

Övriga indikatorer:

Antal inbrott	
Trygghetsindikatorer, nöjd region index	Kolada

VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Gemensam riskbild:

Med våldsbejakande extremism avses personer och/eller grupper som brukar våld i syfte att främja sina politiska och/eller religiösa ståndpunkter. Aktuella grupperingar är den högerextremistiska vit makt-miljön, den vänsterextremistiska autonoma miljön och den islamistiska extremistmiljön.

Att förebygga radikaliserings och uppkomsten av våldsbejakande extremism är av avgörande betydelse för att förhindra att odemokratiska krafter få fäste i samhället. För att göra detta krävs ett väl fungerande och långsiktigt samarbete mellan de aktörer som på olika sätt berörs av frågan. Det handlar om både offentliga verksamheter såsom kommun, polis och säkerhetspolis samt det civila samhällets aktörer såsom idrottsföreningar, ungdomsorganisationer och religiösa samfund.

Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism behöver kopplas ihop med befintligt arbete och befintliga styrdokument, t.ex. i det trygghetsfrämjande- och/eller det brottsförebyggande arbetet.

Dödligt våld i offentlig miljö - ansvarig förvaltning Gislaved - Kommunstyrelseförvaltningen, Gnosjö – Socialförvaltningen(KS)

Våra öppna skolor och offentliga lokaler möjliggör för personer med onda avsikter att lättare ta sig in och skada och/eller döda de personer som finns i lokalerna. En oroande utveckling är att det i flera länder sker ett ökat antal dödsskjutningar varje år t.ex. på skolor och detta sprids via sociala medier.

Terrorism - ansvarig förvaltning Gislaved -Kommunstyrelsekontoret, Gnosjö – Socialförvaltningen (KS)

Livsvillkoren skiljer sig bland olika grupper i samhället beroende på exempelvis kön, sexuell läggning, ålder, etnicitet och utbildningsbakgrund. Samtidig har klyftorna de senaste årtiondena ökat i Gislaveds och Gnosjö kommuner. Som en effekt av detta finns en förhöjd risk med missbruk och socialt svåra förhållanden. Detta kan, enligt känd forskning, fungera som en grogrund för rekrytering till terrorgrupper, brottslig verksamhet m.m.

Långsiktig målsättning: Förhindra/försvåra etablering av våldsbejakande rörelser i Gislaveds och Gnosjö kommuner.

Inriktning: Under programperioden ska inriktningen vara att öka kunskapen hos tjänstemän om frågan. Hitta strukturer för hur vi arbetar med att förhindra etablering av våldsbejakande rörelser i Gislaveds och Gnosjö kommuner. Ta fram rutiner för agerande vid misstanke om att någon dras in i våldsbejakande miljöer.

Kritiska indikatorer:

Antalet döda till följd av våldsbejakande extremism

Antalet allvarligt skadade till följd av våldsbejakande extremism

Övriga indikatorer:

Finns checklistor

Kvalitativ undersökning om kunskap hos tjänstemän